

Základní škola Jakuba Jana Ryby
Rožmitál pod Třemšínem

PREVENTIVNÍ PROGRAM RIZIKOVÉHO CHOVÁNÍ „Klíč do života“

Vypracovala:

Mgr. Oldřiška Ptáčková – školní metodik prevence

Zpracován dle platných dokumentů z oblasti primární prevence

Obsah

1	Úvod	4
2	Přehled dosavadního stavu	5
2.1	Charakteristika školy	5
2.2	Poradenské služby a spolupracovníci	6
2.3	Technické a materiální podmínky	6
2.4	Vnitřní a vnější informační zdroje	7
2.4.1	Vnitřní zdroje	7
2.4.2	Vnější zdroje	7
3	Stanovení cílů primární prevence	8
3.1	Dlouhodobé a krátkodobé cíle	8
3.1.1	Dlouhodobé cíle	8
3.1.2	Krátkodobé cíle	8
3.2	Tematické bloky ve výuce	9
3.3	Soubor aktivit pro jednotlivé cílové skupiny	13
3.4	Seznam celoškolských projektů	16
3.5	Akce mimo vyučování	17
3.6	Mimoškolní aktivity žáků	18
4	Nabídka programů primární prevence	18
5	Vzdělávání pedagogických pracovníků	19
6	Spolupráce s rodiči	19
7	Program proti šikanování	20
7.1	Předmět	20
7.2	Vymezení základních pojmů	20
7.3	Odpovědnost školy a pedagogických pracovníků	20
7.4	Prevence šikanování	21
7.5	Postupy řešení šikanování	21
7.6	Postup rodičů při podezření na šikanování	22
7.7	Náměty pro práci učitelů v oblasti prevence šikanování	23
7.8	Přílohy	23
8	Krizový plán školy	27
8.1	Absence žáka	27
8.2	Zjištění šikany	27

8.3	Žák a návykové látky _____	27
8.4	Krádež _____	29
8.5	Doporučení odborné pomoci _____	29
9	<i>Evaluace Preventivního programu rizikového chování</i> _____	29
9.1	Cíle hodnocení preventivního programu _____	29
9.2	Strategie a evaluační metody _____	30
9.3	Adresář organizací zabývajících primární prevencí _____	30

1 Úvod

S rizikovým chováním dětí, žáků se dnes setkáváme jak na půdě školy, tak také mimo ni. Týká se nejen pedagogů ve škole, ale i rodičů. Tento preventivní program, který dostal název „Klíč do života“ vychází z názvu školního vzdělávacího programu naší školy a navazuje na realizaci předchozích preventivních programů školy.

Preventivní program se zaměřuje na výchovu žáků ke zdravému stylu života, k osobnostnímu a sociálnímu rozvoji, tj. k sebepoznání, k růstu jeho sebevědomí, ke komunikačním dovednostem. Dále je nutné naučit žáky řešit konflikty a zvládat řešit krizové a stresové situace, naučit je vzájemné spolupráci a empatii. Vést je ke správnému smyslu života a ukázat jim, jak správně nakládat s informacemi, které získávají pomocí informačních technologií (počítač, mobilní telefon), přes sociální sítě a internet.

Tento program se zaměřuje na tyto rizikové projevy chování¹:

- šikana a kyberšikana a jiné formy násilného (psychického i fyzického) chování
- kriminalita a vandalismus mládeže
- závislostní chování – alkoholismus, kouření, další návykové látky (zejména marihuany), gambling (patologické hráčství), netolismus (virtuální drogy – počítače, mobilní telefony)
- záškoláctví
- xenofobie, rasismus, intolerance, antisemitismus, extremismus a působení sekt
- rizikové sporty a prevence úrazů
- poruchy příjmu potravy
- patologické jednání vůči vlastní osobě – sebepoškozování
- týrání, zneužívání a zanedbávání dětí – domácí násilí, sexuální zneužívání, ohrožování mravní výchovy mládeže

Příčiny vzniku rizikových jevů mohou být různé. Velkou měrou záleží na naší osobnosti, jak jsme schopni se vypořádat se stresovými situacemi, kterých je v dnešní době čím dál víc. V této oblasti, formování osobnosti, máme velkou možnost pozitivně na děti zapůsobit, být jim správným příkladem a vzorem. Velký vliv má také dědičnost a prostředí, ve kterém děti vyrůstají. Toto je velké pole působnosti pro rodiče, kde mohou ovlivňovat rozvoj svého dítěte. A v neposlední řadě má velký vliv příležitost a aktuální potřeba. Pokud děti nepovedeme k odpovědnému jednání, budou mít špatné vzory a nebudou umět smysluplně vyplnit svůj volný čas, vždy je bude lákat, jak se říká „zakázané ovoce“. Je jen na nás, učitelích a rodičích, abychom společnými silami dokázali své děti ochránit a ukázat jim správný směr v životě.

Školní preventivní program vychází z těchto dokumentů

- Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)
- Zákon č. 379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně souvisejících zákonů
- Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí
- Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
- Zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách
- Vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních
- Metodické doporučení MŠMT k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže (č. j. 21291/2010-28)
- Metodický pokyn MŠMT k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních (č. j. 21149/2016)
- Metodický pokyn MŠMT k jednotnému postupu při uvolňování a omlouvání žáků z vyučování, prevenci a postihu záškoláctví (č. j. 10194/2002-14)
- Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže 2019 – 2027
- Strategie prevence kriminality v ČR 2016-2020

2 Přehled dosavadního stavu

2.1 Charakteristika školy

Naše škola zaujímá postavení samostatného právního subjektu zřízeného městem Rožmitál pod Třemšínem. Nachází se ve středu města a je velmi dobře dostupná. V letech 2000–2003 proběhla rozsáhlá rekonstrukce všech budov. Ke škole patří pavilon 1. stupně, 2. stupně a dvě tělocvičny. Škola dále využívá část areálu Speciální základní školy Rožmitál p. Tř., kde jsou umístěny v současné době dvě třídy a oddělení školní družiny. Ve škole jsou jak kmenové učebny, tak specializované učebny matematiky, zeměpisu, fyziky, přírodopisu, chemie, výtvarné a hudební výchovy, dvě počítačové učebny, čtyři jazykové učebny, prostorná kuchyňka a velmi dobře vybavená dílna, keramická dílna, informační centrum s knihovnou a učebna pro potřeby pedagogů a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. V roce 2019 se škola stala bezbariérovou díky schodišťové plošině.

U školy se nachází nová víceúčelová sportovní plocha s umělým povrchem, hřiště s umělým povrchem a travnaté hřiště, sektor pro skok daleký, vrh koulí a dráha na 60 metrů. Tělocvičny a hřiště slouží po skončení vyučování zájmovým útvarům školy a sportovním oddílům tělovýchovné jednoty Spartak Rožmitál a rybářskému oddílu.

Součástí školy je školní družina a školní klub. Ve škole působí školní parlament, který má k dispozici vlastní učebnu. V době mezi ranním a odpoledním vyučováním byl nabídnut žákům, kteří nechtějí opustit budovu, prostor ve škole, vždy pod dozorem vychovatele.

Naše škola roku 2010 získala mezinárodní titul Ekoškola, který jsme vždy obhájili. Naší chloubou je též naučná školní zahrada, která v roce 2019 dostala novou podobu, byla vylepšena o další interaktivní prvky, záhonky a venkovní učebnu. Dále jsme zapojeni v programu Ovoce do škol a Mléko do škol.

2.2 Poradenské služby a spolupracovníci

Jméno ředitelky školy:	PaedDr. Jana Bacíková
Telefon:	318 665 173
E-mail:	jbacikova@zsrozmital.cz

Jméno školního metodika prevence:	Mgr. Oldřiška Ptáčková
Telefon:	318 665 172
E-mail:	optackova@zsrozmital.cz
Konzultační hodiny:	po dohodě
Specializační studium:	ukončeno 2020

Jméno výchovného poradce:	Mgr. Anna Červená
Telefon:	318 665 172
E-mail:	acervena@zsrozmital.cz
Konzultační hodiny:	po dohodě
Specializační studium:	ukončeno 2007

ŠMP a VP byli jmenováni do funkce ředitelkou školy, kterou byla vymezena náplň jejich práce (viz Vyhláška č. 116/2011 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských zařízeních).

Na plnění preventivního programu se podílí celý pedagogický sbor. Škola velmi úzce spolupracuje s Centrem celoživotního vzdělávání s knihovnou, Podbrdským muzeem, Kulturním klubem a také Městským úřadem v Rožmitále p. Tř. Cíle nespecifické prevence jsou realizovány prostřednictvím zájmových kroužků, při činnosti oddílů Junáka a TJ Spartak.

Dále spolupracujeme s Policíí ČR, PPP Příbram a Rokycany, OSPOD Příbram, SVP Příbram. K realizaci preventivních programů využíváme nabídek Zdravotního ústavu se sídlem v Ústí nad Labem, společnosti MP Education, s. r. o., Policie ČR a dalších.

2.3 Technické a materiální podmínky

Celý školní komplex je po velmi rozsáhlé rekonstrukci. Téměř všechny učebny jsou vybaveny interaktivní tabulí. V roce 2019 došlo k dalšímu vylepšení technického vybavení, byly vytvořeny dvě jazykové laboratoře pro německý (27 počítačů) a anglický (18 počítačů)

jazyk, přírodovědná laboratoř, která má k dispozici vlastní tablety, učebna matematiky a zeměpisu s dotykovým tabletem místo tabule. Naší velkou devizou jsou dvě tělocvičny, které jsou hojně využívány nejen pro výuku tělesné výchovy, ale také pro volnočasové aktivity TJ Spartaku, kroužku rybářů a dalších tělovýchovných aktivit pro děti. Sportovním aktivitám se lze také věnovat na multifunkční sportovní ploše s umělým povrchem, asfaltovém a travnatém hřišti. Velmi dobré podmínky máme také pro výuku pracovních činností, tj. prostorná a dobře vybavená cvičná kuchyňka s jídelnou a nadstandardně vybavená dílna. Menší rezerva je ve vybavenosti nářadí pro práci na školní zahradě. Zahrada slouží nejen k výuce, ale také k zábavě a odpočinku. Nachází se v ní altán, mnoho interaktivních prvků a stezka naboso. V roce 2019 byla dovybavena dalšími interaktivními prvky, novými záhonky, keltským kalendářem, proutěnou chýší atd.

2.4 Vnitřní a vnější informační zdroje

2.4.1 Vnitřní zdroje

Vypracovaný Preventivní program rizikového chování je součástí ŠVP. Rodičům je přístupný na webových stránkách školy.

Nástěnka ŠMP je umístěna v 1. patře na 2. stupni vedle kabinetu Výchovného poradce (jsou zde vyvěšena čísla na linky důvěry).

Schránka důvěry je vyvěšena vedle hlavní sborovny a také na webových stránkách školy. Zde mohou děti anonymně sdělovat své postřehy a problémy.

Odborná knihovna pro pedagogy je umístěna v hlavní sborovně a u učitelů, kteří mají na starosti odborné kabinety.

Vnitřní zdroje jsou průběžně doplňovány.

2.4.2 Vnější zdroje

Webové stránky MŠMT: www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/prevence

Další webové stránky:

www.odrogach.cz

www.poradenskecentrum.cz

www.bezdrog.cz

www.pomoconline.cz

www.detska-kriminalita.cz

www.bezpecnyinternet.cz

www.saferinternet.cz

www.e-bezpeci.cz

www.adiktologie.cz

www.kpbi.cz

www.drogovaporadna.cz

www.ocmu.cz

www.prevence-info.cz

www.cppt.cz

www.hiv-prevence.cz

PPP Středočeského kraje, pracoviště Příbram - www.pppstredoceska.cz

Středisko výchovné péče Příbram - www.svppribram.cz

OSPOD Příbram – www.pribram.eu

Policie ČR (obvodní oddělení Rožmitál p. Tř., Příbram) – www.policie.cz

3 Stanovení cílů primární prevence

3.1 Dlouhodobé a krátkodobé cíle

3.1.1 Dlouhodobé cíle

Jsou v souladu s Rámcovým vzdělávacím programem a Školním vzdělávacím programem a směřují k naplnění klíčových kompetencí. Hlavním cílem prevence je předcházení rizikovým jevům v chování žáků a především ochrana dětí před následky takového chování. Dalším cílem je vést žáky k zdravému životnímu stylu, budování zdravého klimatu třídy a školy, k rozvoji jejich komunikačních a sociálních dovedností. V neposlední řadě také zvýšit zájem rodičů ve vztahu k dítěti.

3.1.2 Krátkodobé cíle

Mezi tyto cíle patří:

- sledování třídního klimatu (popř. školního)
- vytipování ohrožených jedinců ve třídě (škole)
- včasné podchycení rizikového chování
- minimalizovat projevy šikany, záškoláctví, závislostí (alkohol, kouření, netolismus) a jiných forem rizikového chování
- využívat externích odborníků při pořádání besed, přednášek a interaktivních programů
- nabídnout žákům smysluplné vyplnění volného času (i v době přestávek), využít práce školního parlamentu
- vzájemná spolupráce mezi všemi pedagogickými pracovníky – pravidelné podávání informací o situaci ve škole a jednotlivých třídách
- kooperace pedagogů a rodičů
- sledování legislativních opatření a následné informování pedagogického sboru
- využívat dalšího vzdělávání pro pedagogy v oblasti zlepšování klimatu ve třídě a rizikového chování
- dokončení studia metodika prevence
- využít nabízených grantů Středočeského kraje v oblasti prevence

3.2 Tematické bloky ve výuce

1. ročník

Předmět	Tematické bloky	Typ rizikového chování
Český jazyk	Zdraví - sestavování vět, lidová přísloví	poruchy příjmu potravy
	Dramatizace – životní situace	šikana
	„Emušáci“ – emoční výchova	agrese
Prvouka	Škola a lidé v ní - slušné chování, vytváření a posilování pozitivních vztahů ke spolužákům	záškoláctví, šikana, xenofobie, intolerance
	- budování kladného vztahu ke škole, práce a odpočinek ve škole	záškoláctví
	Rodina – členové rodiny a vzájemné vztahy, rodinné oslavy	závislosti
	Člověk – zdraví a strava, zdraví a čistota, lidské tělo	závislosti
	Domov – náš dům, náš byt	úrazy
	Roční období – letní nástrahy	úrazy
	Dopravní výchova – bezpečná cesta do školy, čísla tísňového volání	úrazy
Výtvarná výchova	Zdraví – malování obrázků	poruchy příjmu potravy
Pracovní výchova	Zdraví - koláž	poruchy příjmu potravy, závislosti
Tělesná výchova	Pěstování sportovních návyků	závislosti
	Kolektivní hry - tolerance, zásady fair play	agrese, šikana

2. ročník

Předmět	Tematické bloky	Typ rizikového chování
Český jazyk	Omluva a pozdrav	agrese
	Rodina – vzájemné vztahy, rodinné oslavy	Závislosti, týrání a zneužívání dětí
Prvouka	Člověk – hygiena a čistota	závislosti
	- potraviny a výživa	poruchy příjmu potravy
	- práce a volný čas	závislosti, netolismus
Výtvarná výchova	Ztvárňování vlastních prožitků	
Tělesná výchova	Kolektivní hry - tolerance, zásady fair play	agrese, šikana

3. ročník

Předmět	Tematické bloky	Typ rizikového chování
Český jazyk	Jsme různí a přece jiní – slušné chování	xenofobie, rasismus intolerance
	Telefonování	netolismus
	Blahopřání	šikana
	Záliby a volný čas	závislosti, netolismus
	Jaká je nemoc	závislosti
Prvouka	Rodina	týrání a zneužívání dětí
	Práce a volný čas	poruchy příjmu potravy
	Pečujeme o své zdraví	závislosti, netolismus
	Léčivé, jedovaté a chráněné rostliny	závislosti
	Péče o životní prostředí	
Dopravní výchova	úrazy	
Výtvarná výchova	Zdraví životní styl	závislosti
Tělesná výchova	Kolektivní hry - tolerance, zásady fair play	agrese, šikana
	Výchova ke sportu	závislosti

4. ročník

Předmět	Tematické bloky	Typ rizikového chování
Český jazyk	Kolektiv – tolerance, sebeprosazování, agrese	záškoláctví, xenofobie, rasismus, intolerance, agrese
	Vandalismus	kriminalita
	Principy slušného chování, šikana (odhalení, pomoc)	šikana
	Předsudky, solidarita	xenofobie, rasismus intolerance, agrese
	Zvládání stresových situací	závislosti
Přírodověda	Výchova ke zdraví	závislosti, poruchy příjmu potravy
	Lidé kolem nás – vztahy mezi lidmi, konflikty, rasismus, šikana, týrání	xenofobie, rasismus intolerance, agrese, šikana, syndrom CAN
	Prevence zneužívání návykových látek	závislosti, netolismus
	Osobní bezpečí – dopravní výchova – přivolání pomoci	úrazy
	Sexualita a násilí ve sdělovacích prostředcích	závislosti, ohrožení mravní výchovy dětí, sexuální rizikové chování
Tělesná výchova	Kolektivní hry - tolerance, zásady fair play	agrese, šikana

5. ročník

Předmět	Tematické bloky	Typ rizikového chování
Přírodověda	Člověk a jeho zdraví – partnerství, rodičovství, základy sexuální výchovy, přenosné nemoci	ohrožení mravní výchovy dětí, syndrom CAN
	Lidské tělo – oběhová, dýchací, nervová, svalová, trávicí, kožní a rozmnožovací soustava	závislosti, poruchy příjmu potravy
	Prevence zneužívání návykových látek – nácvik odmítání, centra odborné pomoci	závislosti, netolismus
	Osobní bezpečí – krizové situace a chování v nich	agrese, šikana, závislosti
	Sexualita a násilí ve sdělovacích prostředcích	závislosti, ohrožení mravní výchovy dětí, sexuální rizikové chování
Tělesná výchova	Kolektivní hry - tolerance, zásady fair play	agrese, šikana

6.- 9. Ročník

Předmět	Tematické bloky	Typ rizikového chování
Český jazyk - Literatura - Sloh	Hledání informací - internet	netolismus
	Šikana	šikana, agrese
	Xenofobie	xenofobie, rasismus
	Závislostní chování – alkohol, kouření	závislosti
	Beletrie – R. John - Memento, J. Drda - Vyšší princip, E. M. Remarque – Na západní frontě klid	závislosti, agrese, xenofobie, antisemitismus
Matematika	Slovní úlohy – finanční matematika - výdaje rodiny za nákup cigaret	závislosti
Anglický jazyk	Rodina – oslavy – alkohol a cigarety	závislosti
Německý jazyk	Rodina – oslavy – alkohol a cigarety	závislosti
Dějepis	Objevné plavby - tabák	závislosti
	Středověká alchymie – objevení drog	závislosti
	USA – občanská válka - kuřáctví a alkoholismus, dovoz černochoů, vraždění indiánů	závislosti, rasismus, intolerance, xenofobie
	I. a II. světová válka – nacismus a fašismus	rasismus, antisemitismus
	Hnutí hippie v 60. – 70. letech – drogy, promiskuita	závislosti, vandalismus, sexuální rizikové chování
	Válka ve Vietnamu	agrese, intolerance
	Komunismus	xenofobie, intolerance

Zeměpis	Objevné plavby - tabák	závislosti
	Amerika	rasismus
	Mezinárodní organizace	závislosti, rasismus, intolerance, xenofobie
	Pěstování plodin – tabák, marihuana	závislosti
Přírodopis	Rostliny	závislosti
	Lidské tělo – orgánové soustavy	závislosti, poruchy příjmu potravy, sexuální rizikové chování
	Nemoci, úrazy a prevence	úrazy, závislosti
Chemie	Návykové látky – tabák, alkohol, opiáty, halucinogeny, stimulační, těkavé a tlumivé látky	závislosti
Výchova ke zdraví	Vztahy mezi lidmi – přátelství, kamarádství, manželství, agrese, šikana, domácí násilí a sexuální zneužívání	xenofobie, rasismus intolerance, agrese, šikana, syndrom CAN
	Zdravý způsob života – zdravé stravování, poruchy příjmu potravy	poruchy příjmu potravy
	Rizika ohrožující zdraví – návykové látky, nebezpečný internet, dopravní výchova, rizikové sporty, násilí, zneužívání, kriminalita mládeže, vandalismus, extremismus, rasismus, sekty	závislosti, netolismus, agrese, úrazy, rasismus, vandalismus, extremismus
	Prevence zneužívání návykových látek – experimentování s legálními a nelegálními návykovými látkami	závislosti, netolismus
	Osobnostní a sociální rozvoj – zvládání zátěžových situací, sebekontrola, relaxace	úrazy, šikana, agrese
	Sexuální výchova – promiskuita, pohlavně přenosné choroby	závislosti, ohrožení mravní výchovy dětí, sexuální rizikové chování
Výchova k občanství	Naše škola – společenská pravidla	záškoláctví, šikana, intolerance
	Lidská setkání – rozdíly mezi lidmi, lidská solidarita, pomoc v nouzi	rasismus, xenofobie intolerance, šikana
	Zásady lidského soužití – morálka, vzájemná spolupráce	rasismus, xenofobie intolerance, šikana
	Média - reklama	netolismus, závislosti
	Psychické stavy a procesy – rozvoj sebepoznání, růst sebevědomí, komunikační dovednosti, řešení konfliktů a náročných životních situací, umět žít zdravě, relaxace	šikana, závislosti, agrese, poruchy příjmu potravy
	Globalizace – terorismus, války	xenofobie, intolerance

Informatika	Prezentace - vyhledávání informací	netolismus
	Bezpečné chování na internetu	kyberšikana, netolismus, gambling
	Nebezpečí na síti	kyberšikana
	Kyberšikana, kyberstalking, kybergrooming, flaming, phishing, hacking, netolismus	kyberšikana, netolismus
Výtvarná výchova	Plakáty – AIDS, drogy a závislost (alkohol, kouření), zdravý životní styl	závislosti, ohrožení mravní výchovy dětí, poruchy příjmu potravy
Hudební výchova	Referáty - Hudebníci a hudební skupiny (drogy)	závislosti
Pracovní výchova	Vaření – zdravá výživa	poruchy příjmu potravy
Tělesná výchova	Kolektivní hry - tolerance, zásady fair play	agrese, šikana
	Sportovní soutěže – košíková, kopaná, vybíjená, přespolní běh, Pohár rozhlasu, Atletický čtyřboj	agrese, šikana

3.3 Soubor aktivit pro jednotlivé cílové skupiny

Cílová skupina	Název aktivity	Cíl aktivity	Realizátor
1. ročník	Třída plná pohody	Hry zaměřeny na adaptaci dětí ve školním kolektivu. Podpora pocitu sounáležitosti, bezpečí, ochoty pomáhat, spolupracovat, řešit konflikty a respektovat ostatní.	třídní učitel
	Jablíčkohraní	Projektový den zaměřený na zdravou výživu (ovoce a zelenina).	třídní učitel
	Noc s Andersenem	Pohádkové čtení pro děti. Řešení různých zátěžových situací.	třídní učitel, asistentka pedagoga
	Zimní radovánky	Zaměřeno na pohybové hry venku a otužování. Tím také utužování třídního kolektivu a vzájemné spolupráce.	třídní učitel
	Prvňáci čtou deváťákům	Žáci 1. tříd čtou žákům 9. tříd, aby jim ukázali, co se za rok naučili. Vzájemná spolupráce.	žáci 1. tříd s třídním učitelem
2. ročník	Plavecký výcvik	Seznámení s možnými riziky a úrazy při plavání.	Aquapark Příbram

3. ročník	Plavecký výcvik	Seznámení s možnými riziky a úrazy při plavání.	Aquapark Příbram
4. ročník	Dopravní hřiště	Seznámení s dopravními předpisy a riziky na silnici, použití tísňových volání a předcházení úrazů.	Dětské dopravní hřiště Příbram
4.- 5. ročník	Halloween	Aktivity zaměřeny na vzájemnou spolupráci mezi žáky různých tříd.	učitelé Aj, třídní učitelé
6. ročník	Nebezpečí na internetu	Program místní knihovny seznamující žáky s riziky spojené s užíváním internetu.	Knihovna manželů Tomanových
	Poruchy příjmu potravy	Beseda motivující ke zdravému životnímu stylu, zlepšení znalostí o správné výživě a postojů ke konzumaci zdraví prospěšných potravin.	
7. ročník	Dospívám aneb život plný změn	Program zaměřený na pohlavní změny mladého člověka v době dospívání.	MP Education
	Lyžařský výcvik	Žáci stráví týden lyžováním. Seznámí se s možnými riziky a nebezpečím při lyžování. Jsou zde prováděny aktivity na utužování třídního kolektivu.	učitelé Tv
8. ročník	Finanční gramotnost	Program zahrnující informace ze světa financí.	
	Národní divadlo	Žáci absolvují prohlídku budovy a ve večerních hodinách divadelní představení. Seznámí se se správným chováním a oblékáním.	učitelé Čj, D
9. ročník	„Svobodný život bez závislostí“	Beseda se spisovatelkou Ivonou Březinovou o její sérii knih s názvem Holky na vodítku s tematikou rizikového chování dětí (bulimie, narkomanie, gambling).	učitelé Čj, Ov, Rv
	Exkurze do místních podniků	Exkurze seznamující žáky s pracovními podmínkami v jednotlivých podnicích.	výchovný poradce
	Projekt „Svatba“	Žáci se seznámí se všemi úkony a náležitostmi, které jsou nutné pro vstup do manželství.	učitel OV, MěÚ Rožmitál p. Tř.

	Beseda s pracovníkem Úřadu práce Příbram	Beseda seznamující žáky s trhem práce.	Úřad práce Příbram
	Žáci 9. roč. čtou prvňáčkům	Žáci 9. roč. na začátku roku předčítají prvňáčkům, aby je motivovali ke čtení. Vzájemná spolupráce.	žáci 9. tříd s učitelem českého jazyka
	Setkání žáků a rodičů se zástupci SŠ a SOU	Tato informativní schůzka poslouží žákům a rodičům ke správné volbě budoucího povolání.	Výchovný poradce, zástupci škol a učilišť
	Trestní odpovědnost mladistvých	Beseda s kriminalistou Policie ČR na téma trestní odpovědnost.	Policie ČR Příbram
	HOP - Hravě o pohlavně přenosných chorobách	Beseda seznamující žáky s možnými riziky promiskuitního pohlavního života.	Zdravotní ústav Ústí nad Labem
	Reprodukční zdraví	Vytvoření správných postojů, způsobů chování a zodpovědnosti v oblasti prevence pohlavně přenosných chorob.	Zdravotní ústav Ústí nad Labem
	Národní divadlo	Žáci absolvují divadelní představení a zopakují si správné chování a oblékání.	učitelé Čj, D
	Exkurze do Terezína	Exkurze seznamující žáky s krutými projevy rasismu.	učitel D
	Exkurze k Památníku Vojna	Exkurze seznamující žáky s krutými projevy xenofobie a intolerance.	učitel D
	Exkurze do Věznice Bytíz	Exkurze ukazující prostředí, do kterého se dostanou lidé páchající kriminální činností.	učitel D
	Návštěva budoucích prvňáčků v ZŠ	Pro předškolní děti z mateřské školy žáci připravují hravé aktivity v tělocvičně. Touto činností jsou děti motivovány ke kladnému přístupu ke škole.	Učitelé 1. a 9. tříd

Všechny tyto aktivity jsou možné realizovat pouze pokud je dostatečné materiální a personální zajištění.

3.4 Seznam celoškolských projektů

- 1) Den s třídním učitelem - Aktivity zaměřeny na stmelování a utužování třídního kolektivu. Podpora pocitu sounáležitosti, ochoty pomáhat, spolupracovat, řešit konflikty a respektovat ostatní.
- 2) Záchranářský den – Žáci jsou teoreticky i prakticky seznamováni se záchranou lidského zdraví v různých životních situacích.
- 3) Projektový den Náš region – Žáci navštíví zajímavá místa v našem regionu a opět je podporováno utužování třídního kolektivu.
- 4) Projektový den „Protikuřácký“ – Tento den je zaměřen na primární prevenci týkající se kouření. Má za úkol zmapovat situaci na škole, tj. přístup žáků ke kouření a následné aktivity, které ukazují na škodlivost a následky spojené s kouřením.
- 5) Projektový den Vánoce – Na I. stupni žáci vyrábí ve svých třídách se svojí třídní učitelkou výrobky na vánoční jarmark. Žáci II. stupně si dle vlastního výběru zvolí, na kterém výrobku chtějí pracovat a zapíší se do dílny. Tento projekt je zaměřen na vzájemnou spolupráci žáků v rámci třídy i mezi ročníky (na II. stupni). Výtěžek z prodeje výrobků se odesílá na charitativní účely.
- 6) Vánoční laťka – Žáci II. stupně mají možnost dobrovolně se účastnit soutěže ve skoku do výšky a mladší žáci jim chodí fandit. Tato činnost utužuje klima celé školy.
- 7) Vánoce se spolužáky – Tento projektový den je zaměřen na společné trávení předvánočního času se svými spolužáky.
- 8) Bruslení Příbram – Žáci II. stupně mají možnost vyzkoušet si bruslení na zimním stadionu, seznámit se s riziky a bezpečností během bruslení. Tato aktivita také posiluje třídní kolektiv a vzájemnou spolupráci.
- 9) Návštěva Podbrdského muzea – Žáci navštěvují různé interaktivní výstavy pořádané místním muzeem.
- 10) Návštěva Městské knihovny – Žáci jsou seznamováni s knihami, jež je dobrou alternativou pro vyplnění svého volného času. Také knihovna pořádá různé programy v rámci prevence patologických jevů s využitím zdejších knih.
- 11) Velikonoční turnaje – Pro žáky I. stupně je připraven turnaj ve vybíjené a pro žáky II. stupně v basketu. Ti žáci, kteří se nepodílejí aktivně, chodí fandit. Opět jde o budování soudržnosti třídy.
- 12) Den naruby – Žáci II. stupně mají možnost se v tento den stát učiteli, převážně na I. stupni. Velmi oblíbený projektový den, kde je posilováno klima školy.
- 13) Akce k měsíci knihy a internetu (březen) – Žáci celé školy průběžně navštěvují Městskou knihovnu, kde je pro ně připraven program na toto téma, tj. posílení čtenářské gramotnosti a upozornění na nebezpečné chování spojené s internetem.
- 14) Škola v přírodě – Pro žáky I. stupně je připraven týden plný aktivit zaměřených na posilování třídního kolektivu a vzájemné spolupráce.
- 15) Školní výlety – Pro žáky II. stupně připravují třídní učitelé buď jednodenní či vícedenní výlet se zaměřením na poznání nových míst, ale i na utužení třídního kolektivu.

- 16) Olympijský den – Žáci celé školy se účastní různých sportovních disciplín, které jsou součástí olympijských her. Tento projektový den má za cíl ukázat dětem různá odvětví sportu, které mohou využít při vyplnění svého volného času.
- 17) Výtvarné a literární soutěže – Žáci se tradičně účastní Pardubických střípků, Kladenské veverky a O pardubický pramínek. a zeměpisné olympiádě, matematickém Klokenu a Pythagoriádě.
- 18) Sportovní soutěže – V hojné míře se také žáci účastní klání ve fotbalu, basketu, přespolním běhu, florbalu, atletice.

Všechny tyto projekty jsou možné realizovat pouze pokud je dostatečné materiální a personální zajištění.

3.5 Akce mimo vyučování

- 1) Charitativní činnost – Naše škola se snaží našim žákům ukázat potřebu této činnosti, a proto se zapojuje do několika charitativních akcí, jako jsou Hnutí „Na vlastních nohou – Stonožka“ (na výzkum léčby Crohnovy choroby), Český den proti rakovině (léčba nádorových onemocnění), Tulipánový měsíc (podpora onkologicky nemocných pacientů), Nadační fond DOBRÝ ANDĚL (pro rodiny s dětmi).
- 2) Kulturní a společenské akce – Další významné akce, kde se prohlubuje spolupráce školy a rodiny, jsou Tradiční lampionový pochod věnovaný pietní vzpomínce k výročí J. J. Ryby a Rozsvícení vánočního stromu a vánoční trh (finanční výtěžek je věnován Nadačnímu fondu Dobrý anděl).
- 3) Stužkovaná žáků 9. ročníku – Žákům jsou předány pamětní listy a stužky. Devátáci pak ve svém programu předvedou různá vystoupení plná tance, zpěvu a divadelních scének. Tím, že se na toto vystoupení připravují několik týdnů dopředu, se zoceluje jejich kolektiv.
- 4) Školní družina – Je rozdělena do pěti oddělení a je určena žákům prvního stupně. Žáci zde mají bohatý program a jsou pro ně vytvářena i projektová odpoledne (např. Mezinárodní den mrkve, Den slunce, Mezinárodní den objímání, Mezinárodní den nevidomých, Mezinárodní den úsměvů, Den čokolády apod.).
- 5) Školní klub – Klub je realizován formou zájmových kroužků (např. Míčové hry, Aerobic, Kreativní kroužek, Čtenářská dílna, Kroužek českého jazyka a matematiky, Klub zábavné logiky).
- 6) Ekospojky – Naše škola obhájila počtvrté titul Ekoškola, a to díky práci žáků 2. až 9. ročníku, kteří se dobrovolně sházejí vždy jednou týdně a věnují se aktivitám zaměřeným na environmentální výchovu. Jejich náplní je evidence sběru hliníku a víček, vynášejí tříděný odpad a zalévají květiny. Také pořádají různé fotografické soutěže na téma spojená s přírodou a pravidelně navštěvují ZOO Praha (11 let sponzorujeme levharta obláčkového). Také se podílejí na celoškolských projektech (Mléko a mléčné výrobky, Voda).

- 7) Školní parlament – Většinou jej tvoří dva zástupci z 5. – 9. ročníku. Žáci se zde učí občanské dovednosti, rozvíjí své komunikační a organizační schopnosti. Předkládají podněty a návrhy ze stran žáků vedení školy i učitelům. Sami se pak podílejí na vytváření pozitivního klimatu školy pořádáním různých akcí (lampionový pochod, vánoční besídka v domově seniorů, palačinkový běh, karneval pro žáky I. stupně a školní družinu, den bláznivých účesů, den v tepláčkách a pyžamu či barevné dny).
- 8) Klub rodičů a přátel školy – Dobrovolné sdružení rodičů a zákonných zástupců, kteří svojí činností pomáhají škole ve výchovném působení na děti. Finančními prostředky se podílí na organizaci školních akcí. Přispívá na autobusovou dopravu žáků na exkurze a soutěže.

3.6 Mimoškolní aktivity žáků

Žáci se těchto aktivit účastní na základě vlastního zájmu. Velký zájem je o výuku na Základní umělecké škole, která nabízí obory hudební, výtvarný, taneční a literárně-dramatický. Dále zájmovou činnost mohou žáci vykonávat při TJ Spartak Rožmitál (kopaná, národní házená, stolní tenis, tenis a turistika) a Junák. Hojnou účastí z řad dětí se může pochlubit místní rybářské sdružení. K smysluplnému vyplnění volného času dětí přispělo vybudování koupaliště, cyklostezky a u-rampy.

4 Nabídka programů primární prevence

Seznam organizací, které nabízejí programy zaměřující se na prevenci rizikového chování dětí a mládeže.

Název organizace	E-mailová adresa	Tel.kontakt
ELIO,o.s. ; Praha	www.elio.cz	723 731 323, 773 125 255
Občanské sdružení Prostor ; Kolín	www.prostor-plus.cz	774 650 094, 317 471 746, 604 937 300
Magdaléna, o.p.s. ; Mníšek pod Brdy	www.magdalena-ops.cz	318 599 260, 731 625 960
Společně k bezpečí, z.s. ; Staré Sedlo	www.spolecnekbezpeci.cz	604 722 419, 775 192 266
Policie ČR, oddělení prevence	www.policie.cz	602 354 197, 974 879 207
Středisko výchovné péče Příbram	www.svpvpribram.cz	318 632 266, 778 701 560
Tilius,o.s. ; Příbram	www.tilius.cz	731 445 501, 737 501 748
Ponton ; Plzeň	www.ponton.cz	377 220 557
Centrum protidrogové prevence a terapie ; Plzeň	www.cppt.cz	377 421 374, 731 522 288
Drop in ; Praha	www.dropin.cz	734 158 220
Sananim ; Praha	www.sananim.cz	284 822 872

ProPrev ; Praha	www.proprev.webnode.cz	604 466 074, 606 292 100
Život bez závislostí,z.s. ; Praha	www.zivot-bez-zavislosti.cz	602 255 508
MP Education ; Senohraby	mpedu.cz	224 246 099, 224 246 097
Úřad práce Příbram	www.urad-prace.cz/pribram-zm	950 156 111
Česká společnost AIDS pomoc, z. s. ; Praha	www.aids-pomoc.cz	224 814 284
Zdravotní ústav ; Ústí nad Labem	www.zuusti.cz	844 060 606
Elrond z.ú. ; Příbram	www.elrondos.cz	773 587 552, 728 510 407

5 Vzdělávání pedagogických pracovníků

Členové pedagogického sboru se dle vlastního výběru účastní vzdělávacích akcí nabízených Vzdělávacím institutem Středočeského kraje (VISK), Národním institutem pro další vzdělávání (NIDV) či vzdělávací agenturou Descartes aj. Dle možností jsou organizována školení pro celou sborovnu.

Při pedagogických radách zařazujeme informativní bloky o prevenci patologických jevů ze strany metodika prevence. Pedagogové jsou seznamováni s literaturou, nabízenými programy a filmy a videi dostupnými na internetu k problematice prevence.

6 Spolupráce s rodiči

Rodiče, dle jejich zájmu či nutnosti, jsou informováni o průběhu a plnění preventivního programu školy na pravidelných třídních schůzkách či konzultacích, na webových stránkách školy a na informační nástěnce ve škole. Každý rodič má také přístup na školní portál Bakaláře. Též si mohou rodiče po dohodě sjednat schůzku s jakýmkoliv pedagogickým pracovníkem, a to prostřednictvím telefonického či e-mailového kontaktu.

Pokud se vyskytne problém mezi dětmi v některé ze tříd, řeší se s rodiči na mimořádných schůzkách za účasti členů preventivního týmu.

Akce, kterou pořádá Klub rodičů a přátel školy za podpory pedagogického sboru a města je Zahradní slavnost, která se stala již tradicí. Žáci zde mají divadelní, taneční i pěvecká vystoupení. Jsou zde různé tvořivé dílničky, fotokoutek nebo malování na obličej. Také se zde nachází stánky s občerstvením a domácími pochoutkami. Dále jsou oblíbené sportovní aktivity, jako lanové centrum, skoky na kolech na u-rampě, zápas v kopané, basketu či házené. Bývají zde ukázky výcviku psů a bojových sportů. A vždy na závěr se koná překvapení v podobě ohňostroje, posezení s kapelou nebo přelet rogalu apod.

7 Program proti šikanování

7.1 Předmět

Program proti šikanování je nedílnou součástí Preventivního programu rizikového chování. Hlavním cílem je vytvořit ve škole bezpečné, respektující a spolupracující prostředí. Je zaměřen na oblast komunikace a vztahů mezi žáky ve třídách, jednotlivých ročnících i v celé škole. Jeho další součástí je krizový plán.

7.2 Vymezení základních pojmů

Šikanování je jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit, ohrozit nebo zastrašovat žáka, případně skupinu žáků. Spočívá v cílených a opakovaných fyzických a psychických útocích jedincem nebo skupinou vůči jedinci či skupině žáků, kteří se neumí nebo z nejrůznějších důvodů nemohou bránit. Šikanou tedy není jednorázová rvačka ani vyčlenění dítěte z kolektivu, pokud není motivováno snahou ublížit či pobavit se na jeho úkor. V zárodcích se šikana vyskytuje téměř v každé škole. Nebezpečnost působení šikany spočívá zvláště v závažnosti, dlouhodobosti a nezřídka v celoživotních následcích na duševním a tělesném zdraví oběti. Šikana může být verbální či fyzická, často v kombinaci obou jako smíšená.

Šikana může mít dvě podoby:

a) přímá – fyzické útoky v podobě bití, vydírání, loupeže, poškozování věcí, slovní útoky v podobě nadávek, pomluvy, vyhrožování, ponižování, sexuální obtěžování až zneužívání, kyberšikana prostřednictvím elektronické komunikace (útoky pomocí e-mailů, sms zpráv, vyvěšování urážlivých materiálů na internetové stránky apod.)

b) nepřímá – demonstrativní přehlížení a ignorování žáka nebo žáků.

7.3 Odpovědnost školy a pedagogických pracovníků

Škola je povinná zajišťovat bezpečnost a ochranu zdraví žáků v průběhu všech vzdělávacích a souvisejících aktivit, a současně vytvářet podmínky pro jejich zdravý vývoj a pro předcházení vzniku rizikového chování. Pedagogický pracovník musí šikanování mezi žáky předcházet, jeho projevy neprodleně řešit a každé jeho oběti poskytnout okamžitou pomoc. Vedení školy a pedagogičtí pracovníci se řídí ustanovením § 29 zákona č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů. Pokud se prokáže, že šikana naplňovala skutkovou podstatu trestného činu a pedagogický pracovník o ní věděl a včas ji neoznámil či nepřekazil, vystavuje se tak riziku trestního postihu pro neoznámení, popř. nepřekazení trestného činu (§ 168, 167 trestního zákona).

7.4 Prevence šikanování

Základem prevence šikanování je podpora pozitivních vztahů mezi žáky a mezi žáky a učiteli. Škola usiluje o vytváření bezpečného prostředí, dobrého sociálního klimatu třídy a školy, a proto podporuje solidaritu a toleranci, podporuje vědomí sounáležitosti, posiluje a vytváří podmínky pro zapojení všech žáků do aktivit třídy a školy, uplatňuje spolupráci mezi dětmi a rozvíjí jejich vzájemný respekt, rozvíjí jednání v souladu s právními normami a s důrazem na právní odpovědnost jedince. Vede žáky k sebedůvěře, respektuje jejich práva a ukazuje jim nutnost plnění jejich povinností. Šikanování v jakékoli formě a podobě nesmí být pracovníky školy akceptováno. Pedagog musí vždy dávat jasně najevo, že toto chování je špatné a nelze je tolerovat. Je třeba zachytit ho včas, nejlépe již v prvním stádiu. Důležitou podmínkou je vytvoření důvěry mezi žáky a pedagogy. Škola zajišťuje dohled pedagogických pracovníků nad žáky. Zajišťuje seznamování žáků, pedagogických pracovníků i rodičů s negativními důsledky šikanování. Metodik prevence doplňuje školní knihovnu literaturou z oblasti problematiky násilného chování a šikanování. Pedagogičtí pracovníci vedou důsledně a systematicky žáky k osvojování norem mezilidských vztahů založených na demokratických principech, respektujících identitu a individualitu žáka. Pomáhají rozvíjet pozitivní mezilidské vztahy a úctu k životu druhého člověka. Důležitou součástí jejich práce je vnímání vztahů mezi žáky a atmosféry v třídních kolektivech, kde působí. Učitelé znají příklady přímých a nepřímých znaků šikanování, informují o nich také rodiče. Uvědomují si, že vztahy a chování pedagogických i nepedagogických pracovníků vůči sobě a vůči žákům ovlivňují chování žáků. Žáci jsou informováni, na koho se mohou obrátit při problémech souvisejících se šikanou. Při podezření na výskyt šikany má žák povinnost upozornit třídního učitele, školního metodika prevence či jiného pedagogického pracovníka. Podle potřeby škola spolupracuje se specializovanými institucemi v resortu školství, zdravotnictví a sociální péče. Prostředkem prevence šikanování a cílem školy je vytvořit ve škole takové prostředí, které omezí vznik šikany a počínající šikanu umožní odhalit dříve, než se plně rozvine.

7.5 Postupy řešení šikanování

Odhalení šikany bývá obtížné. Významnou roli při jejím zjišťování hraje strach obětí, agresorů i dalších účastníků. Prvním úkolem pedagoga je vždy přerušování šikany, zabránění jejímu dalšímu pokračování a ochrana oběti.

Krizový plán A zahrnuje situace, které škola zvládne řešit vlastními silami. Jde o počáteční stadia šikanování. Pedagogický pracovník, který má podezření na šikanování nebo je informován o podezření na šikanování a to žáky, rodiči či jinými osobami, zahájí okamžitě vyšetřování šikany. Svá pozorování a zjištění konfrontuje s dalšími pedagogy.

Postup při vyšetřování šikany:

- učitel, který odhalil šikanu, informuje ŠMP a prodiskutuje s ním další postup
- učitel provede rozhovor s těmi, kteří na šikanování upozornili
- nalezení vhodných svědků, zápis důležitých zjištění
- požádání rodičů oběti o spolupráci, konzultace s nimi
- individuální, popř. konfrontační rozhovory se svědky (nikoli však konfrontace obětí a agresorů)

- rozhovor s obětí (citlivý, diskrétní)
- rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi nimi
- individuální jednání s rodiči agresorů
- informace rodičům oběti o výsledcích vyšetřování
- v pedagogické radě ředitel navrhne a projedná potrestání agresorů

Během celého vyšetřování spolupracuje pedagogický pracovník s metodikem prevence a výchovným poradcem, informuje ředitele školy. Ředitel školy rozhodne, zda bude škola řešit situaci vlastními silami nebo potřebuje pomoc zvenku a jmenuje pracovníky, kteří se budou podílet na vyšetřování šikany dle jeho pokynů. Na závěr budou informováni rodiče oběti i agresora i v případě, že se podezření neprokáže.

Krizový plán B se použije v případě pokročilé šikany s neobvyklou formou, např. skupinového násilí vůči oběti.

Postup při vyšetřování šikany:

- nutná okamžitá ochrana oběti (popřípadě zavolání záchranné služby)
- zabránění domluvě agresorů na křivé výpovědi
- učitel, který odhalil šikanu, informuje ŠMP a ředitele školy
- domluva pedagogických pracovníků na spolupráci a postupu vyšetřování
- pokračující pomoc a podpora oběti
- ředitel školy hlásí Policii ČR závažnější případ šikanování nebo případ, kdy je podezření, že šikanování naplnilo skutkovou podstatu trestného činu (přestupku)
- následuje vlastní vyšetřování určenými metodami
- po ukončení vyšetřování šikany vždy učitel popř. ředitel informuje rodiče o výsledcích vyšetřování a to i v případech, že se podezření neprokáže
- v pedagogické radě ředitel navrhne a projedná potrestání agresorů

V případě negativních dopadů šikanování na oběť je nutné zprostředkovat dítěti péči pedagogicko-psychologické poradny, střediska výchovné péče nebo dalších odborníků. V mimořádných případech ředitel školy doporučí rodičům agresora dobrovolné umístění dítěte do pobytového oddělení SVP. Podá návrh orgánu sociálně právní ochrany dítěte k zahájení práce s rodinou, oznámí skutečnosti, které ohrožují bezpečí a zdraví žáka.

Při jednání s rodiči dbají pedagogičtí pracovníci na taktní přístup a zejména na zachování důvěrnosti informací. Rodiče jsou na třídních schůzkách předem informováni o tom, co dělat v případě, když se dozvědí o šikanování.

7.6 Postup rodičů při podezření na šikanování

Rodiče informují o podezření na šikanování třídního učitele, metodika prevence, výchovného poradce, popřípadě dalšího pedagogického pracovníka. Nejsou-li podezření na projevy šikany bezodkladně a uspokojivě řešeny v pravomoci pedagogických pracovníků, obrátí se rodiče s informací na ředitele školy. Jsou-li rodiče přesvědčeni, že škola postupuje při

řešení šikanování nedostatečně, je možné jednat v této záležitosti se zřizovatelem školy nebo s Českou školní inspekcí.

7.7 Náměty pro práci učitelů v oblasti prevence šikanování

- a) Problematika šikanování jako součást výuky prvouky a přírodovědy na I. stupni, rodinné výchovy a občanské výchovy na II. stupni.
- b) Řešení problémů při hodinách s třídním učitelem (hry, dramatizace, relaxace, příběhy, kruhové rozhovory, diskuse, zjišťování problémů, sebehodnocení).
- c) Dny s třídním učitelem, školy v přírodě, lyžařský výcvik, školní výlety.
- d) Využití odborné i populárně naučné literatury a naučných filmů.
- e) Využití možnosti účasti na odborných seminářích v rámci DVPP.
- f) Konzultace a předávání zkušeností v pedagogickém sboru.

7.8 Přílohy

Příloha 1: Příklady nepřímých a přímých znaků šikanování

Příloha 2: Upozornění pro rodiče žáků

Příloha 3: Stádia šikanování

Příloha 4: Informační leták pro žáky

Příloha 1: Příklady nepřímých a přímých znaků šikanování

a) Nepřímé znaky šikanování:

- Žák je o přestávkách často osamocen, nemá žádné kamarády.
- Při kolektivních sportech bývá jedinec volen do mužstva mezi posledními.
- O přestávkách vyhledává blízkost učitelů.
- Má-li žák promluvit před třídou, bojí se, je ustrašený, nejistý.
- Působí nešťastně, smutně, mívá blízko k pláči.
- Stává se uzavřeným, nedokáže se při rozhovoru dívat do očí.
- Jeho školní prospěch se někdy zhoršuje.
- Jeho věci bývají poškozené nebo znečištěné, případně rozházené.
- Může mít zašpiněný nebo poškozený oděv.
- Stále mu chybí nějaké věci.
- Odmítá vysvětlit poškození a ztráty věcí nebo používá výmluvy.
- Mění často cestu do školy a ze školy.
- Začíná vyhledávat důvody, proč nechodit do školy.
- Mívá po těle odřeniny, modřiny nebo škrábance, které nedovede uspokojivě vysvětlit.

b) Přímé znaky šikanování:

- Posměšné poznámky na adresu žáka, pokořující přezdívka, nadávky, ponižování, hrubé žerty na jeho účet.
- Kritika žáka, výtky na jeho adresu, zejména pronášené nepřátelským až nenávislným nebo pohrdavým tónem.
- Nátlak na žáka, aby dával věcné nebo peněžní dary šikanujícímu nebo za něj platil.
- Příkazy, které žák dostává od jiných spolužáků, zejména pronášené panovačným tónem, a skutečnost, že se jim podřizuje.
- Žák je nucen vykonávat nemorální až trestné činy či k spoluúčasti na nich.
- Honění, strkání, poštuchování, údery rukou, kopání, které třeba nejsou zvlášť silné, ale je nápadné, že je oběť neoplácí.
- Rvačky, v nichž jeden z účastníků je zřetelně slabší a snaží se uniknout.

Příloha 2: Upozornění pro rodiče žáků

Rodiče žáků se doporučuje upozornit, aby si všímali těchto možných příznaků šikanování:

- Za dítětem nepřicházejí domů spolužáci nebo jiní kamarádi.
- Dítě nemá kamaráda, s nímž by trávilo volný čas, s nímž by si telefonovalo.
- Dítě není zváno na návštěvu k jiným dětem.
- Nechuť jít ráno do školy. Dítě odkládá odchod z domova.
- Ztráta chuti k jídlu.
- Dítě nechodí do školy a ze školy nejkratší cestou, případně střídá různé cesty. Žádá rodiče o dovoz či odvoz autem.
- Dítě chodí domů ze školy hladové (berou mu svačinu nebo peníze na svačinu).
- Usíná s pláčem, má neklidný spánek, křičí ze snu.
- Dítě ztrácí zájem o učení a schopnost soustředit se na ně.
- Dítě bývá doma smutné či apatické nebo se objeví výkyvy nálad. Odmítá svěřit se s tím, co ho trápí.
- Dítě žádá o peníze, přičemž udává nevěrohodné důvody, může i doma krást peníze.
- Dítě často hlásí ztrátu osobních věcí.
- Dítě je neobvykle agresivní k sourozencům nebo jiným dětem, může projevovat zlobu vůči rodičům.
- Dítě si stěžuje na neurčité bolesti břicha nebo hlavy, může ráno zvracet, snaží se zůstat doma.
- Dítě se vyhýbá docházce do školy.
- Dítě se zdržuje doma víc, než bylo obvyklé doposud.

Příloha 3: Stádia šikanování

Motto: Školní šikanování je nemoc skupinové demokracie a má svůj zákonitý vnitřní vývoj.

První stadium: Zrod ostrakismu

Jde o mírné, převážně psychické formy násilí, kdy se okrajový člen skupiny necítí dobře. Je neoblíben a není uznáván. Ostatní ho více či méně odmítají, nebaví se s ním, pomlouvají ho, spřádají proti němu intriky, dělají na jeho účet „drobné“ legrácky apod. Tato situace je již zárodečnou podobou šikanování a obsahuje riziko dalšího negativního vývoje.

Druhé stadium: Fyzická agrese a přitvrzování manipulace

V zátěžových situacích, kdy ve skupině stoupá napětí, začnou ostrakizovaní žáci sloužit jako hromosvod. Spolužáci si na nich odreagovávají nepříjemné pocity například z očekávané těžké písemné práce, z konfliktu s učitelem nebo prostě jen z toho, že chození do školy je obtěžuje. Manipulace se přitvrzuje a objevuje se zprvu ponejvíce subtilní fyzická agrese.

Třetí stadium (klíčový moment): Vytvoření jádra

Vytváří se skupina agresorů, úderné jádro. Tito šířitelé „viru“ začnou spolupracovat a systematicky, nikoliv již pouze náhodně, šikanovat nejvhodnější oběti. V počátku se stávají jejich oběťmi ti, kteří jsou už osvědčeným objektem ostrakizování. Jde o žáky, kteří jsou v hierarchii nejnižší, tedy ti „slabí“.

Čtvrté stadium: Většina přijímá normy

Normy agresorů jsou přijaty většinou a stanou se nepsaným zákonem. V této době získává neformální tlak ke konformitě novou dynamiku a málokdo se mu dokáže postavit. U členů „virem“ přemožené skupiny dochází k vytvoření jakési alternativní identity, která je zcela poplatná vůdcům. I mírní a ukáznění žáci se začnou chovat krutě – aktivně se účastní týrání spolužáka a prožívají při tom uspokojení.

Páté stadium: Totalita neboli dokonalá šikana

Násilí jako normu přijímají všichni členové třídy. Šikanování se stává skupinovým programem. Obrazně řečeno nastává éra „vykořisťování“. Žáci jsou rozděleni na dvě sorty lidí, které jsem pro přehlednost označil jako „otrokáře“ a „otroky“. Jedni mají všechna práva, ti druzí nemají práva žádná.

Stadia šikanování podle Michala Koláře.

Příloha 4: Informační leták pro žáky

Nikdo nemá právo druhému ubližovat!

Spolužáci se k tobě chovají nepřátelsky, ubližují ti a ty nevíš, jak dál.

Víš o někom, kdo je šikanován, a je ti ho líto?

PŘEKONEJ STRACH A ZAJDI ZA UČITELEM, KTERÉMU DŮVĚŘUJEŠ!!!!!!

Co je to šikanování?

Za šikanování se považuje to, když jeden nebo více žáků úmyslně, většinou opakovaně ubližuje druhým. Znamená to, že ti někdo, komu se nemůžeš ubránit, dělá, co ti je nepříjemné, co tě ponižuje, nebo to prostě bolí. Strká do tebe, nadává ti, schovává ti věci. Ale může ti znepríjemňovat život i jinak. Pomlouvá tě, intrikuje proti tobě, navádí spolužáky, aby s tebou nemluvili a nešimali si tě. Později se otravování života stupňuje a zdokonaluje. Nastupuje fyzické násilí (bití, krádeže a poškozování věcí).

ŠIKANOVÁNÍ JE VÁŽNÁ VĚC A BÝVÁ TRESTNÝM ČINEM!!!!!!

Proč bývá člověk šikanován?

Není to proto, že by byl špatný, nebo proto, že by si to nějak zasloužil. Chyba není v něm, ale ve špatných vztazích mezi některými spolužáky. Převládá v nich bezohlednost a násilí.

Jak se můžeš bránit?

Když se ptali jednoho zoufalého žáka, proč o svém trápení neřekl rodičům, odpověděl: „Já nevím, když přijdu domů, tak se na to snažím nemyslet. A doufám, že už to bude lepší.“ Myslet si, že to bude lepší, je omyl. Nikomu nic neříct, je strkání hlavy do písku, které situaci jenom zhoršuje. Nevzdávej to a udělej následující:

- Obrát se na učitele, kterému důvěřuješ. Může ti skutečně pomoci.
- Svěř se svým rodičům.
- V případě, že nenajdeš odvahu to nikomu říct, zavolej bezplatně na Linku bezpečí.

8 Krizový plán školy

8.1 Absence žáka

- viz školní řád

8.2 Zjištění šikany

- viz Program proti šikanování (bod č. 7)

8.3 Žák a návykové látky

Mezi tyto látky řadíme alkohol, tabákové výrobky a omamné a psychotropní látky (OPL).

Jak postupovat:

- Zabránit žákovi v konzumaci návykové látky.
- Takovou to látku odebrat žákovi v přítomnosti svědků a uložit jako důkaz!
- Pokud je žák látkou intoxikován předat ji přivolanému lékaři.
- „Nevíme, co žákovi je, ale je ohrožen na zdraví a životě“ – voláme lékařskou pomoc.
- Informovat ředitele školy, třídního učitele a metodika prevence.
- Volat zákonného zástupce. Pokud není dostupný, vyrozumět orgán sociálně-právní ochrany a požádat o pomoc.
- Pokud je podezření na intoxikaci žáka může být přivolána Policie ČR k provedení testu na přítomnost návykové látky.
- Sepsat záznam, který bude obsahovat datum, čas, místo, zúčastněné osoby, popis situace a kdo záznam provedl. Tento záznam poté žák podepíše. Bude uložen u metodika prevence.
- Rozhovoru i zápisu je přítomna další osoba-ředitel/ka školy nebo jeho/její zástupce (popř. jiná učitelka)
- Sankce je udělena dle školního řádu.
- Jestliže se jednání opakuje, vyrozumí ŠMP orgán sociálně-právní ochrany.
- Škola poskytne uživateli, zákonným zástupcům informace o možnostech odborné pomoci řešení nastalé situace.

Nález OPL ve škole:

V případě, kdy pracovníci školy naleznou v prostorách školy látku, kterou považují za omamnou nebo psychotropní musí postupovat takto:

- Látku nelikvidovat, netestovat a nezkoumat.
- Ihned uvědomit vedení školy.
- Za přítomnosti vedení školy vložit látku do obálky, napsat datum, čas a místo nález, obálku přelepit, přelep opatřit razítkem školy a svým podpisem a uschovat do školního trezoru.

- O nálezu vyrozumět Policii ČR, která provede identifikaci a zajištění podezřelé látky.

V případě, kdy pracovníci školy zadrží u některého žáka látku, kterou považují za omamnou nebo psychotropní musí postupovat takto:

- Látku nelikvidovat, netestovat a nezkoumat.
- Ihned uvědomit vedení školy.
- Za přítomnosti vedení školy sepsat záznam-datum, čas a místo nález, vzhled látky, kdo ji objevil, za jakých okolností, kde a u koho, vyjádření žáka (kde a jak látku získal) a jeho podpis. Vyslechnout případné svědky.
- Poté vložit látku do obálky, obálku přelepit, přelep opatřit razítkem školy a svým podpisem a uschovat do školního trezoru.
- O nález vyrozumět Policii ČR, která provede identifikaci a zajištění podezřelé látky.
- Informovat zákonné zástupce.
- Sankce je udělena dle školního řádu.

V případě, kdy pracovníci školy mají podezření, že některý z žáků má nějakou OPL u sebe musí postupovat takto:

- Informovat vedení školy a metodika prevence.
- Jedná se o podezření ze spáchání trestného činu nebo přestupku, a proto řešení této situace spadá do kompetence Policie ČR.
- Ihned volat Policii ČR a zkonzultovat další postup.
- Informovat zákonné zástupce žáka.
- Žáka izolovat od ostatních do příjezdu Policie ČR, je nutné ho mít pod dohledem. U žáka v žádném případě neprovádět osobní prohlídku nebo prohlídku jeho věcí.

Distribuce i přechovávání OPL je protiprávní jednání a může být kvalifikována jako trestný čin nebo přestupek. Při podezření na takovéto jednání vyrozumí ŠMP Policii ČR, OSPOD a zákonného zástupce žáka.

Nález injekční stříkačky

- Nedotýkat se jí a zabránit styku dalším osobám.
- Zavolat Policii ČR.
- Vyrozumět ŠMP a vedení školy.

8.4 Krádež

Jak postupovat:

- O události pořídí učitel záznam na základě výpovědi poškozeného a svědků. Pokusí se na místě odhalit viníka. Záznam předá ŠMP.
- Není-li znám viník, oznámí krádež vedení školy a zákonnému zástupci.
- Vedení školy rozhodne o předání Policii ČR nebo poučí zákonného zástupce žáka o této možnosti.
- Zjistí-li učitel pachatele, uvědomí vedení školy, předá záznam ŠMP a společně stanoví nápravná opatření a zajistí jejich sledování. Vše oznámí zákonným zástupcům poškozeného i pachatele.
- Třídní učitel navrhne sankce dle školního řádu.

8.5 Doporučení odborné pomoci

1. konzultace a pohovor se školním metodikem prevence či výchovným poradcem
2. doporučení návštěvy odborného pracoviště – jako je Pedagogicko-psychologická poradna, Středisko výchovné péče, Psychiatrická ambulance atd.

9 Evaluace Preventivního programu rizikového chování

Dodržováním harmonogramu tohoto programu, průběžným i závěrečným vyhodnocením naplňování cílů a obsahu programu je pověřen školní metodik prevence. Ten také spolupracuje se všemi pedagogy školy, dle potřeby se žáky, jejich zákonnými zástupci a s vedením školy při získávání podkladů pro závěrečnou evaluační zprávu. Závěrečnou zprávu o realizaci programu v daném školním roce spolu s návrhem změn, úprav a doplňků pro další školní rok pak předkládá jedenkrát ročně řediteli školy.

9.1 Cíle hodnocení preventivního programu

- Kvalita a efektivnost programu a navržených opatření v rámci zlepšení klimatu třídních kolektivů a klimatu celé školy – předcházení šikaně, kyberšikaně a dalšímu rizikovému chování.
- Porovnání četnosti výskytu rizikového chování žáků.
- Vyhodnocení konkrétních akcí a programů směrem ke třídním kolektivům.
- Aktualizace informací pro žáky i jejich zákonné zástupce.
- Vyhodnocení akcí pro zákonné zástupce žáků.
- Vyhodnocení DVPP v oblasti primární prevence.

- Navržení dalších postupů a strategií školním metodikem prevence, které povedou k minimalizaci rizikového chování žáků.

9.2 Strategie a evaluační metody

Metoda	Realizuje	Četnost
dotazníky	ŠMP, VP, vedení školy, TU	vybrané třídy, po uskutečnění konkrétní akce, mimořádné šetření
přímé pozorování	ŠMP, VP, vedení školy, všichni učitelé	průběžně v hodinách, třídnické hodiny, hospitace
záznamy	ŠMP, VP, vedení školy, TU	šetření rizikového chování a jevů
rozhovory	ŠMP, VP, vedení školy, všichni učitelé	průběžně při řešení konkrétních případů
diskuse	ŠMP, VP, vedení školy, všichni učitelé	po ukončení či v průběhu akce, třídnické hodiny

Zkratky: ŠMP – školní metodik prevence
 VP – výchovný poradce
 TU – třídní učitel

9.3 Adresář organizací zabývajících primární prevencí

Zařízení	Kontakt
Okresní metodik prevence	
Středisko výchovné péče Příbram Školní 129, Příbram	778 701 560, 318 632 266 www.svp.pribram.cz
Pedagogicko-psychologická poradna Příbram Pod Šachtami 294, Příbram	733 640 081, 318 624 085 www.pppstredoceska.cz
Městský úřad Příbram - odd. sociálně-právní ochrany dětí , odd. sociální prevence a kurately	318 402 249 www.pribram.eu
Alias o.s. - Linka důvěry Příbram (denně od 15.00 – 06.00 hod)	318 631 800 naposledy.blog.cz/rubrika/linky-duvery
Linka bezpečí pro děti a mládež (zdarma, nonstop, anonymně)	116 111 (zdarma), 800 155 155 www.linkabezpeci.cz
Vzkaz domů – zelená linka – dítě na útěku	800 111 113 (zdarma)

Rodičovská linka bezpečí	606 021 021, 840 111 234 (zdarma) e-mail: pomoc@rodicovskalinka.cz
Dětské krizové centrum pro týrané a zneužívané děti	241 484 149 www.ditekrize.cz
Bílý kruh bezpečí (oběti trestných činů a domácího násilí)	116 006 (zdarma) www.bkb.cz
DONA – linka (oběti domácího násilí)	251 511 313 www.donalinka.cz
Národní linka prevence proti AIDS	800 144 144 (zdarma)
Poradna pro lesby a gaye	www.sbarvouven.cz
Poradna pro mentální anorexii	774 467 293 www.anabell.cz
Sebepoškozování	www.sancedetem.cz/cs/hledam-pomoc/rodina-v-problemovesituaci/psychicke-problemy-ditete/problemy-sesebeposkozovanim.shtml#moznosti-odborne-pomoci
Poradna e-bezpečí pro oblast rizikového chování na internetu	poradna.e-bezpeci.cz
Společenství proti šikaně	737 436 120, 244 007 006 www.sikana.org
Nenech to být (anonymní nahlášení šikany)	234 705 055 nntb.cz
Magdalena o.p.s. , poskytuje ucelený systém služeb a pomoci v oblasti léčby závislosti na návykových látkách	733 422 978 www.magdalena-ops.eu/cz
Národní ústav pro autismus, z. ú.	778 402 641 www.praha.apla.cz
Občanské sdružení poskytující podporu osobám s PAS	604 105 186 www.zasklem.com
Občanské sdružení ProCit, z.s.	777 700 767, 777 700 768 www.autismusprocit.cz
Výchovný ústav, středisko výchovné péče Klíčov	283 883 470-1 www.klicov.cz
Elrond z.ú.	773 587 552, 728 510 407 www.elrondos.cz